

Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів іноземних мов засобами коміксів

Анотація. У статті подано аналіз сучасного стану методики викладання іноземних мов сучасними засобами навчання, досліджено креолізований текст, власне комікс, як засіб навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах України. Так, розкрито історію популяризації графічної літератури, її креолізовану природу і, як наслідок, можливі переваги її застосування на заняттях з іноземної мови. У результаті аналізу сучасних підручників з іноземних мов запропоновано шляхи вдосконалення організації практичних занять з іноземних мов у вищій школі. Зважаючи на досягнення науково-технічного процесу, запропоновано шляхи розробки навчальних коміксів і стратегії їх застосування у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності студентів філологічних спеціальностей.

Ключові слова: комікс, креолізація, іншомовна комунікативна компетентність, філактер, технічні засоби

Щербина М. Б.

Киевский национальный лингвистический университет

Формирование иноязычной коммуникативной компетентности посредством комиксов

Аннотация. В статье представлен анализ развития методики преподавания иностранных языков современными средствами обучения, исследован комикс как подвид креолизированного текста и средство обучения иностранным языкам в высших учебных заведениях Украины. В работе раскрыта история популяризации графической литературы, ее креолизированная природа, возможные преимущества ее применения на занятиях по иностранным языкам. Вследствие анализа современных учебников по иностранным языкам предложены пути усовершенствования организации практических занятий по иностранному языку в высшей школе. Ссылаясь на достижения научно-технического прогресса, предложены пути разработки учебных комиксов и стратегий их использования в процессе формирования иноязычной коммуникативной компетентности студентов филологических специальностей.

Ключевые слова: комикс, креолизация, иноязычная коммуникативная компетентность, филактер, технические средства

Shcherbyna M.

Kyiv national linguistic university

Development of foreign language communicative competence by means of comic strips

Abstract. Introduction. Researchers have shown that the products of modern culture have influence on students and may be used in foreign languages classes to develop student's foreign language communicative competence. The article includes the analysis of foreign languages teaching by means of comic books, which contain both

linguistic and extra-linguistic information and develop all the components of foreign language communicative competence of the students.

Purpose. To investigate comic strips as both the example of creolized text and a means of foreign languages teaching in the Ukrainian tertiary institutions.

Methods. Reviewing the studies on the history of graphic literature and its creolized nature with the view of finding out the advantages of its usage in the foreign language classes.

Results. Both verbal and graphical components of the comic strips can be used on all the levels of development of the foreign language communicative competence and serve as the sources of extra-linguistic information about the foreign language that is studied. The ways of improving foreign language classes in higher school have been introduced. In addition, it has been explained how to create some new comic strips by means of modern technical facilities with their further application while forming communicative competence in the context of teaching foreign languages to the students of philological specialities.

Conclusion. To sum up, it was found that comic strips used while teaching foreign languages have a very high educational potential due to their multilateral nature.

Keywords: comicbook (strip), creolization, communicative competence, phylacter, technical facilities

Актуальність. Друге тисячоліття можна сміливо проголосити добою розквіту споживання. Оточивши себе продуктами науково-технічного прогресу, людство рішуче намагається оволодіти зброєю нового покоління – надрозвиненим інтелектом. Щосекунди наш мозок поглинає гігабайти закодованої інформації, спершу піддаючи її ретельній обробці та фільтрації. Регулярне поповнення багажу знань в умовах швидкоплинної сучасності відбувається, скоріш, вимушено, ніж добровільно. Горизонти нашого сприйняття вже давно вийшли за рамки одного континенту. Інформаційний бум охопив планету. Так, з'явилися такі поняття як «глобалізація» і «всесвітня інтеграція», що призвело до різкого стрибка популярності іноземних мов (ІМ) як засобу міжнародного спілкування чи, іншими словами, обміну міжкультурною інформацією. Перед викладачами ІМ постало завдання: знайти нові якісні, а головне – інтенсивні засоби навчання ІМ, які б полегшили процес сприйняття та засвоєння іншомовного матеріалу студентами.

Мета статті полягає в аналізі комікса як засобу навчання ІМ, який, на відміну від України, за її межами успішно разом з іншими медіа-засобами використовується у навчально-виховному процесі.

Проблема вдосконалення системи освіти у цілому, так само як і її окремих ланок, існувала завжди. У 1846 році перед відомим швейцарським графіком і новелістом Рудольфом Тьопфером, який працював у пансіоні викладачем, постало завдання знайти засіб, який би дозволяв учням краще запам'ятовувати матеріал. Так він створив «Розповіді у гравюрах», що представляли собою серію естампів – кумедних історій з картинками і текстом. Картинки розмішувалися зліва направо, а текст, який їх супроводжував, писався від руки і був невід'ємною частиною зображень. Так веселі малюнки Тьопфера відкрили Європі методичний потенціал графічної літератури, яку можна вважати прототипом сучасного комікса.

Пізніше, а саме у 70-х роках ХХ століття, у Японії було створено низку підручників з економіки на основі коміксів такого формату, який вони не втратили й до сучасності. Їх зміст був легким навіть для розуміння дітей старшого дошкільного віку і людей з розумовими відхиленнями, адже складні економічні процеси були доступно зображені крізь призму пригодницького сюжету.

Сучасні освітяни дедалі активніше застосовують комікс в освітньо-виховному процесі. Хоча таке серйозне ставлення до комікса, як і до інших медіазасобів, прийшло не відразу. На перший погляд, завдяки невеликому формату, більшість коміксів видаються примітивними й позбавленими сенсу [4, с. 131]. Ми розглядаємо комікс як серію прокоментованих короткими фразами кумедних картинок, поєднаних певним сюжетом. У всьому світі такі графічні історії протягом багатьох століть використовують як засіб розваги. Так, відомий американський редактор Уільям Хьорст заповнював сторінки недільного випуску своєї газети “Morning Journal” коміксами про «Жовтого малюка», який став улюбленцем мільйонів американських підлітків. «Кольоровий» хлопчик як символ бульварної преси Хьорста подарував їй сучасну назву («жовта преса») і на довгі десятиліття ототожнив комікс із «низькою» літературою. На жаль, і сьогодні більшість підлітків з різних континентів лише у якості хоббі колекціонують веселі картинки, які в США отримали назву «comicbook», у Франції – “bande dessinée” (“BD”), в Італії – “fumetti”, Японії – “manga” тощо.

Виникає питання: чим такий, здавалося б, легковажний жанр літератури у різні часи привертав увагу найпросвітленіших умів світу?

Звернемося до ретельного дослідження сутності *креолізованих текстів*. Їх основними складовими вважають дві негомогенні частини: вербальну (мовну) та невербальну (зображальну). У залежності від рівня взаємозв'язку між вербальною і невербальною складовими тексту розрізняють три можливі рівні їх злиття (*креолізації*): *нульове, часткове і повне*.

У першому випадку зображення відіграє малозначущу роль. Загальний зміст тексту з нульовою креолізацією не зміниться, якщо знехтувати ілюстраціями і зважати лише на вербальну складову.

Невербальна складова у текстах з частковою креолізацією є факультативною, вона, як декор, ілюструє інформацію, подану безпосередньо у тексті. Прикладом даного типу текстів є більшість статей у газетах та інша науково-публіцистична література [2, с. 8-9].

На відміну від нульової і часткової, повна креолізація передбачає семантичний взаємозв'язок та взаємозалежність між зображенням, яке є обов'язковим, і вербальною частиною, яка відсилає до зображення і без останнього втрачить сенс [2, с. 15]. Комікси, як і альбоми та лубки (різновид історичних народних картинок), складовими яких є серія малюнків і підписи, що їх супроводжують, належать до групи текстів з повною креолізацією.

Уперше саме графічний компонент привернув увагу дослідників-науковців до вивчення креолізованих текстів. З точки зору семіотики, певне зображення – така ж знакова одиниця, як і слово, а тому може мати як денотативне, так і конотативне значення [2, с. 11]. З одного боку, застосовані у коміксах зображення відображують існуючі чи вигадані створіння, людей, тварин, живих чи неживих істот, тим самим формуючи денотативне значення невербального компонента. Так, тип інформації, закладеної у коміксі, не потребує додаткових знань і є легким для розуміння.

З іншого боку, зображувані персонажі коміксів набувають певного імпліцитного (конотативного) значення, яке відображує соціокультурні особливості та національну специфіку того суспільства (історико-культурної епохи), у якому було створено комікс. Комбінація семантики слів і зображень у сукупності формує багаторівневе смислове навантаження тексту, що й демонструють комікси. *Мультимедіа такого типу дають можливість швидко й оперативно демонструвати лише найнеобхіднішу інформацію, а також передбачають використання наочності, яка сприяє швидкому засвоєнню інформації*. Так, за М. Б. Ворошиловою, подана у текстовому форматі інформація засвоюється лише на 7 %, у голосовому – на 38 %, у той час як візуальний образ підвищує сприйняття до 55 % [6, с. 89].

Таким чином, дослідивши креолізовану природу комікса, проаналізувавши досвід його застосування попередниками у навчально-виховному процесі, освітяни ХХІ століття активно почали впроваджувати новий засіб навчання. Не оминув інноваційний вплив і вивчення ІМ. Саме у коміксі вчителі ІМ західного світу вже давно розпізнали той чарівний інструмент, який не лише допомагає сформувати в учнів уміння у чотирьох видах іншомовної мовленнєвої діяльності, але й виховує в них творче ставлення до життя.

Наприклад, у трьох томах автентичних підручників з англійської мови 'OxfordHeroes' рівнів відElementary доPre-Intermediate матеріал викладено крізь призму пригод підлітків Сема і Кейт та їхніх фантастичних друзів. Автори цих підручників уміло довели, що комікс може бути ефективним і водночас цікавим засобом формування вмінь у говорінні, аудіюванні, читанні та письмі. І лише після появи автентичних підручників цього типу у шкільних бібліотеках України, що сталося не раніше останніх 10 років, вітчизняні вчителі ІМ відкрили для себе перспективного «чужинця» і з кожним роком дедалі краще знайомляться з його навчально-виховним потенціалом. Здавалося б, мовна освіта в Україні зазнала західного впливу і рушила з місця. Тим не менш, на жаль, «вітер змін» так і не зміг потрапити на терени вищих навчальних закладів.

У сучасних підручниках з ІМ, за якими навчаються українські студенти-філологи, не знайти жодної вправи, яка б спиралася на повноцінний креолізований текст, у тому числі комікс. Найчастіше студентам доводиться опрацьовувати або лише невербальні елементи (наприклад, складати усне чи письмове висловлювання за картинками), або вербальні (опрацьовувати тексти з нульовою чи частковою креолізацією).

Таке поверхнєве ставлення до комікса як засобу навчання ІМ у вищих навчальних закладах суперечить його активному використанню у загальноосвітніх навчальних закладах, що призводить до професійної невідповідності майбутніх учителів належно працювати з цим типом вправ під час навчання учнів ІМ. За словами доцента університету Сан-Франциско Стівена Кері, чим менше навчальних годин студенти філологічних факультетів проводять, виконуючи вправи, в основу яких покладено комікси, тим менше таких вправ вони застосовують під час своєї професійної діяльності, тим самим позбавляючи школярів можливості отримувати задоволення від вивчення мов [6, с. 47].

Тим не менш, викладачам вищих навчальних закладів, які навчають майбутніх учителів, може здатися дещо неможливим, за умови відсутності спеціально розроблених підручників і методики навчання ІМ засобом комікса, подолати прірву невідповідності професійних навичок, які отримують студенти у ВНЗ і навичок, які знадобляться останнім у майбутній професійній діяльності. Аби знайти рішення, викладачам, як завжди, варто взяти все у свої руки та розпочати активне залучення графічної літератури у навчально-виховний процес, розробляючи вправи з опорою на комікси самостійно. Більшості така ідея може здатися безперспективною і дещо абсурдною. Навіть перед викладачами з вагомим досвідом роботи можуть виникнути наступні питання: «Як створювати графічний компонент без добре розвинених художніх умінь?» та «Якій методиці слідувати під час розробки і застосування вправ з коміксами?».

Звернемося до результатів науково-технічного прогресу. Сьогодні будь-який викладач, озброївшись ініціативою і натхненням, може звернутися до таких сучасних комп'ютерних програм, завдяки яким з'являється можливість, не витрачаючи час на аплікації чи малювання, швидко знаходити у мережі Інтернет зображення і шляхом комп'ютерної обробки додавати до них вербальний компонент, який має бути результатом творчості власне викладача.

Тим більше, існує низка Інтернет-сайтів та програм, які крок за кроком допомагають створювати власні комікси. Наприклад, сайти MakeBeliefsComix.com чи ToonDoo.com дають змогу самостійно обирати персонажів майбутнього комікса, кількість «кадрів» у ньому, розмір і форму мовленнєвих «бульбашок» тощо. По закінченні комікс можна роздрукувати чи відіслати на електронну пошту. Викладачам варто зважати й на те, що до створення коміксів слід залучати і студентів.

По-перше, вони мають бути готовими до того, що у XXI столітті робота вчителя передбачає застосування різних видів медійної техніки і програм, які її обслуговують, аби навчати учнів засобами наочності, тим самим підвищуючи ефективність навчального процесу. Отриманий під час створення власних коміксів досвід роботи з графічними програмами студент як викладач у майбутньому зможе використати у процесі професійної діяльності, навчаючи учнів створювати комікси чи застосовуючи на уроках вправи, в основу яких покладено креолізований текст.

Що ж стосується методики навчання ІМ засобом комікса, необхідно пам'ятати, що застосування будь-якого засобу навчання ІМ у вищому навчальному закладі має бути спрямованим на формування іншомовної комунікативної компетентності студентів, яка включає в себе мовну, мовленнєву, лінгвосоціокультурну чи навчально-стратегічну субкомпетентності. Тому, розробляючи комікси чи вправи з опорою на них, варто спершу чітко зрозуміти, які вміння мають бути сформовані засобом цього комікса, а також як саме застосувати його вербальний і невербальний компоненти на різних етапах навчання.

Так, наприклад, якщо говорити про навчання іншомовного аудіювання у вищому навчальному закладі, де рівень сформованості мовленнєвих умінь студентів вже достатньо високий, комікс слід використовувати як допоміжний наочний засіб на етапі перевірки розуміння прослуханого тексту. Після прослуховування аудіозапису студентам можна запропонувати опрацювати комікс на тему, що відповідає темі самого запису. Важливо, щоб сюжет комікса та його персонажі не збігалися із сюжетом, мовцем чи мовцями в аудіозаписі. Саме за допомогою малюнків та поданих у коміксі реплік одного з персонажів студент повинен здогадатися, якою почутою інформа-

цією варто доповнити інші філактери*. У такому разі студентам дають завдання: спираючись на почуту інформацію та сюжет розданого комікса, створити філактери, тобто до кожної графічної складової створити вербальний супровід. Так перевіряється не лише семантичне розуміння почутого, але й усвідомлення того, у якому ще контексті такий мовленнєвий матеріал може бути використаний.

Якщо кінцевою метою є формування іншомовних умінь у читанні, на відміну від загальноосвітніх навчальних закладів, не варто використовувати текст комікса як основний. Як і під час формування умінь в іншомовному аудіюванні, краще використати графічний текст на післятекстовому етапі, але акцентуючи увагу саме на невербальній складовій.

Наприклад, спершу пропонуємо до прочитання іншомовний текст про відому особистість. Потім студенти отримують комікс, сюжет і персонажі якого відповідають тексту, запропонованому до читання. Епізоди комікса мають бути подані не у хронологічному порядку (рис. 1). Завдання студента – розташувати епізоди у такому порядку, в якому вони згадані у тексті для читання. Варто відмітити, що як вербальна, так і невербальна частина кожного епізоду мають давати підказку про те, яку саме частину – чи то біографії, чи просто життєвої історії відомої особистості зображено в епізоді.

*Філактери – написи, включені в малюнок для кращого розуміння.

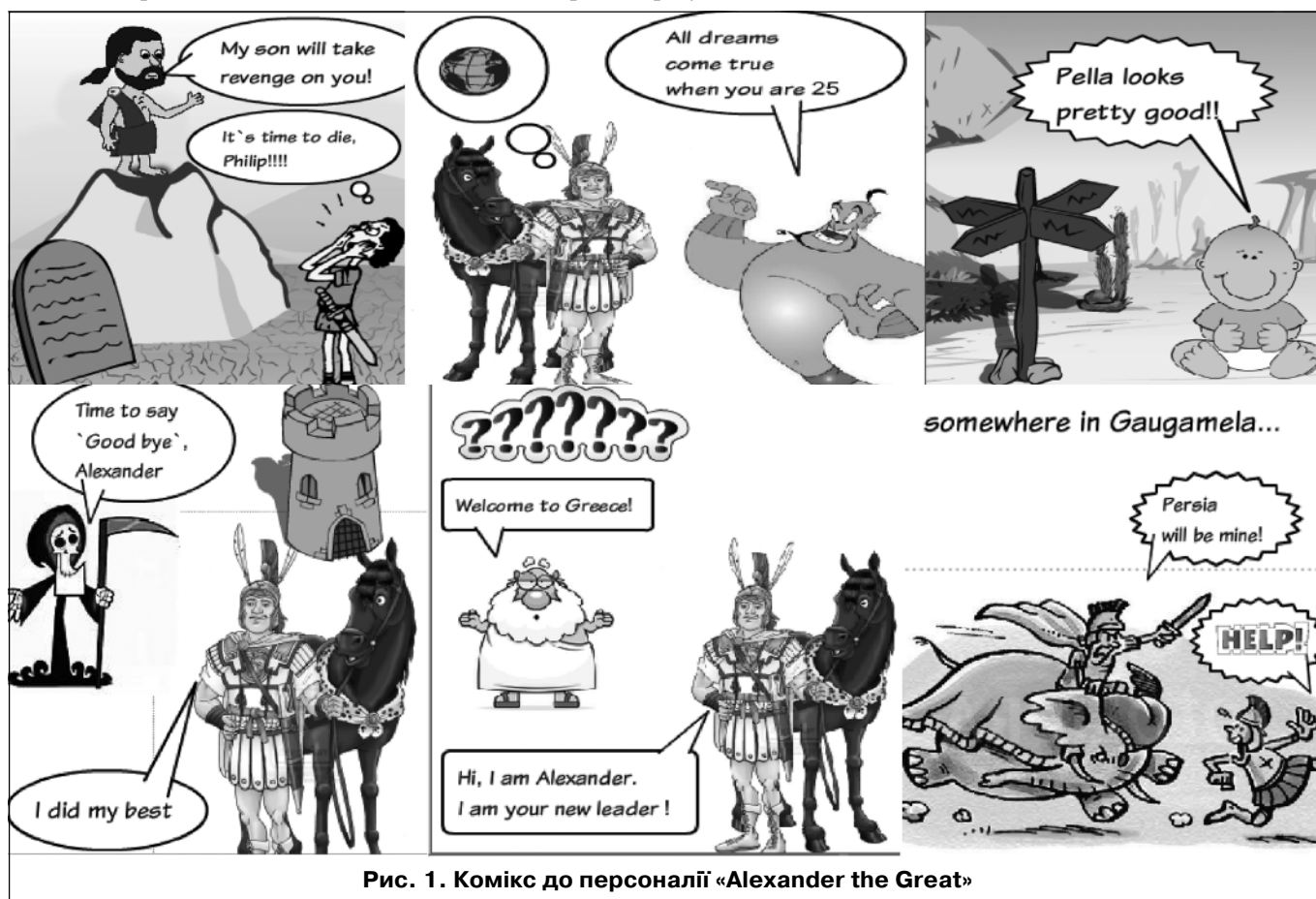

Рис. 1. Комікс до персоналії «Alexander the Great»

Про ефективність застосування креолізованих текстів можна стверджувати і стосовно навчання студентів іншомовного письма чи монологічного мовлення. Так, студентам пропонуємо розглянути вже готовий малоформатний комікс. Малоформатним коміксом вважаємо той, у якому графічний компонент переважає над вербальним. Відповідно до завдання студент усно чи письмово складає розповідь, спираючись на сюжет графічної історії. У цьому контексті комікси служать візуальною опорою для розкриття студентом предмета висловлювання, що знімає труднощі утримання в пам'яті логічної послідовності висловлених суджень і концентрує увагу мовця на відборі мовних засобів для формулювання думки [3, с.188-190]. Складені в історію картинки створюють лише каркас зразка мовлення, який може бути виконаний студентом самостійно як у письмовій, так і в усній формі.

В умовах групової чи парної роботи покладені в основу більшості коміксів діалоги персонажів, які відображають сутність діалогічного мовлення і служать його зразком, забезпечують коміксам великий навчальний потенціал як засобу формування мовленнєвої компетентності саме у діалогічному мовленні.

Викладачі вищих навчальних закладів можуть створювати цікаві комікси на різну тематику, покладаючи в їх основу діалоги персонажів на тему, яку студенти вивчають у конкретний період навчального

Рис. 2. Комікс до ситуації "At the Gallery" з теми "Art"

процесу. Опрацьовуючи зразки діалогічного мовлення, вони зможуть підставляти, доповнювати чи редагувати філактери.

Крім цього, на відміну від навчання інших видів іншомовної мовленнєвої діяльності, навчання діалогічного мовлення може передбачати застосування коміксів на всіх етапах: від етапу реплікування до створення власного діалогу певного функціонального типу. Комікс як вид креолізованого тексту одночасно демонструє манеру і спілкування носіїв певної культури в різних ситуаціях.

Не лише комікс, але й будь-яка графічна література несе у собі національно-специфічне забарвлення. Щодо коміксів такі культурні компоненти як традиції, звичаї, ритуали, побут, міметичні коди, «національна картина світу», мистецтво виражені і вербально, і невербально [1, с. 12]. Так, завдяки поєднанню лінгвістичної (вербальної) та екстралінгвістичної (невербальної) природи графічна література охоплює соціолінгвістичний, соціокультурний і соціальний аспекти мови, якою написаний комікс.

Багатий на персонажі комікс демонструє людей різних соціальних класів та національностей, що дає можливість студентам побачити різницю між сленгом і літературною мовою, діалектом та офіційним варіантом, жартом і простим висловлюванням (рис. 2).

Відкриваючи сторінки створеного Альбером Удерзо і Рене Госсіні у 1961 році комікса 'Asterix', студенти знайомляться не лише з загальною лексикою французької мови, але й із французькими іменами. Приклади лексичних одиниць на позначення іспанських імен знаходимо на сторінках комікса 'El Halcon Trovador', у якому трубадур Diecog Klaus завойовує серце коханої на ймення Katina. Нерідко у коміксах зустрічаються і назви країн. Наприклад, Іспанія – у коміксі «Capitan España», Америка – у «Captain America».

Фразеологічні вирази як ще один національно забарвлений тип лексичних одиниць також можуть бути продемонстровані студентам у контексті графічної історії. Так, Рік Кіркман і Джеррі Скот створили низку коміксів під загальною назвою Babyblues, які демонструють ситуації, що могли б асоціюватися з виучуваною ідіомою. Наприклад, ідіома 'keep an eye on somebody', що значить «пильно наглядати за кимось», використана авторами у контексті розмови дітей з матір'ю, яка не мала часу уважно дивитися за немовлятами (рис. 3).

У графічних історіях можна знайти ще один тип лексичних одиниць, які характеризуються яскраво вираженим національним забарвленням. Йдеться про звуконаслідуючі лексичні одиниці – ономатопи. Утворюючи окрему групу вигуків, вони значною мірою базуються на специфіці кожної окремої культури, а не на універсальних законах природи. Їхні форма і зміст тісно пов'язані з національно-культурними

традиціями та історією носіїв тієї чи іншої мови [5, с. 63]. Часто саме ономатопи служать вербальним компонентом, що супроводжує комічні малюнки. Наприклад, хрюкання виражають по-різному у шведській (nuff-nuff), російській (хрю-хрю), англійській (oink-oink), голландській (knor-knor) та румунській (gui-gui) мовах.

Комікс як вид молодіжної літератури демонструє приклади вживання і сленгу, який становить більшу частину словникового запасу сучасної молоді людини. Так, на сторінках деяких англійських коміксів можна знайти такі сленгові лексичні одиниці як 'dawg' (чувак), 'brotha' чи 'bruh' замість 'brother', 'knowtamean' від 'you know what I mean', 'gotta' як 'got to', 'wanna' замість 'want to' тощо (рис. 4).

Засобом комікса можливе й вивчення лінгвістичних маркерів соціальних сто-

Рис. 3. Комікс із серії Baby Blues

Рис. 4. Комікс на тему "The English slang"

сунків. Так, у вже згаданому іспанському коміксі 'El Halcon Trovador' служниця, що належить до низького соціального прошарку, звертається до своєї господині зі словами 'misenora' (моя сеньйора). У цьому випадку студентам потрібно пояснити, що в іспанській мові 'senora' є або ввічливою формою звертання до будь-якої жінки, або маркером заміжньої жінки. У серії коміксів про подружжя Піпін йдеться про життя містера і місіс Піпін. Вже у назві цієї графічної розповіді 'Mr. And Mrs. Pippin' продемонстровано маркери звертання до заміжньої представниці англословної культури (Mrs.) та її чоловіка (Mr.). Варто звернути увагу студентів на особливості їх позначення на письмі – скорочена форма і крапка після неї.

На іконічному рівні конотації певної культури можуть бути передані і за допомогою зображень специфічних предметів, історичних постатей, логотипів відомих іноземних компаній. Часто сторінки коміксів прикрашають емблеми й логотипи відомих фірм, таких як Apple, McDonald's, Pepsi тощо.

Засобом комікса, а саме завдяки філактерам, студенти знайомляться із мовленнєвими кліше, якими починають чи закінчують розмови у різних ситуаціях. Так, наприклад, в англословних країнах розмову можна почати запитанням про справи, але очікувати детальної відповіді на це запитання не слід.

Таким чином, "графічні новели", утворюючи місток між західним і східним світами, літературою, мистецтвом, історією та іншими гуманітарними науками, дають можливість пізнати краще минуле певних іншомовних культур, уявити їх можливе майбутнє чи критично аналізувати сьогодення. Комікси відображують соціальні, культурні та лінгвістичні процеси, що ідентифікують суспільство у цілому чи його окремих представників, готуючи студентів-філологів до міжкультурного спілкування на професійному рівні.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Повертаючись до проблеми підготовки студентів як майбутніх кваліфікованих учителів ІМ, важливо усвідомити, що комікс – це лише один із можливих для застосування у навчально-виховному процесі медіа-засобів. Упроваджуючи засоби навчання цього типу, викладачі не лише полегшують студентам процес учіння, але й

формують у них найголовнішу рису, відсутність якої стримує успішність навчально-виховного процесу в пострадянських країнах: готовність до постійного удосконалення за рахунок залучення нових нестандартних засобів навчання. Так, якщо викладачі відкривають і собі, і своїм вихованцям світ ІМ поза стандартними підручниками, аудіо- чи відеозаписами, прийшовши до школи, молоді фахівці будуть виховувати нове покоління дітей, для яких вивчення ІМ стане невід'ємною складовою цікавого навчально-виховного

процесу та позашкільного дозвілля.

На основі проведеного дослідження надалі запланований ретельний аналіз креолізованих текстів, у тому числі комікса, з метою визначення їх освітнього потенціалу як засобу навчання ІМ на всіх мовних рівнях у середній і старшій школах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев Ю. Г. Вербальный и иконический компоненты креоллизованного текста в интракультурной и интеркультурной коммуникации: экспериментальное исследование: дис. канд. филол. наук: 10.02.19. Ульяновск, 2002. – 171 с.
2. Анисимова Е. Е. Лингвистика текста и межкультурная коммуникация (на материале креолізованных текстов): Учеб. пособие для студ. фак. иностр. яз. вузов. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 128 с.
3. Дармилова С.В. К вопросу об оптимизации процесса обучения ИЯ и культуре посредством наглядности // Вестник Адыгейского государственного университета. Выпуск №5, 2008. – С. 188-190.
4. Максимова С. И. Комикс в образовании: есть ли польза от дела? Круглый стол // Народное образование. Выпуск № 9, 2002. – С. 131.
5. Парсиева Л. К. Национальная специфика междометий в аспекте перевода // Известия Волгоградского педагогического университета. Выпуск № 7, 2008. – С. 63.
6. Cary S. Going graphic: comics at work in the multilingual classroom / S. Cary. – Portsmouth, NM: Heinemann, 2004. – 129 p.

REFERENCES

1. Alekseev Ju. G. Verbal'nyj i ikonicheskij komponenty kreolizovannogo teksta v intrakul'turnoj i interkul'turnoj kommunikacii: jeksperimental'noe issledovanie: dis. kand. filol. nauk: 10.02.19. Ul'janovsk, 2002. – 171 s.
2. Anisimova E. E. Lingvistika teksta i mezhkul'turnaja kommunikacija (na materiale kreolizovannyh tekstov): Ucheb. posobie dlja stud. fak. inostr. jaz. vuzov. – M.: Izdatel'skij centr «Akademija», 2003. – 128 s.
3. Darmlilova S.V. K voprosu ob optimizacii processa obuchenija IJa i kul'ture posredstvom nagljadnosti // Vestnik Aдыгейского государственного университета. Vypusk №5, 2008. – S. 188-190.
4. Maksimova S. I. Komiks v obrazovanii: est' li pol'za ot dela? Kruglyj stol // Narodnoe obrazovanie. Vypusk № 9, 2002. – S. 131.
5. Parsieva L. K. Nacional'naja specifika mezhdometij v aspekte perevoda // Izvestija Volgogradskogo pedagogicheskogo universiteta. Vypusk № 7, 2008. – S. 63.
6. Cary S. Going graphic: comics at work in the multilingual classroom / S. Cary. – Portsmouth, NM: Heinemann, 2004. – 129 p.

Отримано 20.12.2015